

Meetup Grip op consumptieruimten: Onderzoek doen in een context van Ondernijning

09 december 2019, HvA.

Projectteam *Toekomstbestendig Evenwicht*, ism. Projectteam *Red Flags bij Criminele Inmenging*

Veel dank voor jullie aanwezigheid bij de Meetup “Onderzoek doen in een context van Ondernijning”. Wegens de grote belangstelling blijkt dat dit een onderwerp is dat leeft, niet alleen bij ons als onderzoekers maar ook bij veel van onze partners.

De meetup was ingericht als inventarisatie van wat ‘ondernijning’ voor ons betekent en waarbij 4 vragen centraal stonden, die groepsgewijs en aan de hand van ervaringen zijn besproken:

1. Hoe definieer/beschouw jij ondernijning? (op zoek naar een werkdefinitie)
2. Wat zijn manifestaties in je werk/projecten?
3. In het doen van onderzoek, welke pijnpunten ervaar je dan? Bijvoorbeeld:
 - Verstoorde relaties, hoe tot constructieve samenwerking komen?
 - Hoe kunnen we zwijgculturen doorbreken?
 - Hoe vermijd je de schijn van partijdigheid, i.e. hoe zorg je ervoor dat je niet voor een karretje gespannen wordt?
 - Hoe ga je er mee om als iets geïnstitutionaliseerd is (“het is jarenlang toegestaan, mensen keken weg en nu kan het opeens niet meer”)
4. Hoe kunnen we hier als onderzoekers mee omgaan? Wat helpt/wat kan werken?

Naar een werkdefinitie van ondernijning op basis van ervaringen

(o.b.v. vragen 1 en 2)

Al snel werd duidelijk dat er verschillende betekenissen worden gegeven aan het begrip ondernijning. Wat is precies ondernijning en voor wie is het ondernijning? Ondernijning is:

- Waar de bovenwereld de beneden wereld raakt.
- Het niet houden aan afgesproken regels binnen een community
- Het ondernijnen van wet- en regelgeving.
- Oneerlijke concurrentie onder ondernemers
- Ondernijning van een gebied, bijvoorbeeld door gebrek aan diversiteit van ondernemingen.

Samenvattend: Het is moeilijk ondernijning te herkennen en te duiden. Dit komt mede doordat ondernijning door velen wordt ervaren als een containerbegrip, variërend van ‘kleine’ ondernijning zoals het niet correct aanbieden van afval, tot serieuze criminaliteit zoals witwassen en zwarte handel. Beide voorbeelden ontwrichten de maatschappelijke stabiliteit, maar hoe kan je een keuze maken tot ingrijpen? Het komen tot een fijnmaziger afbakening blijkt van belang, zonder daar een academische exercitie van te maken, om een concreter handelingsplan te kunnen ontwikkelen.

Welke pijnpunten ervaren we?

(o.b.v. vraag 3)

- Ondernijning is meer dan alleen het overtreden van de wet en regelgeving.
- Waar ligt de scheiding tussen ondernijning en criminaliteit?
- Ondernijning is een *proces* en kan beschouwd worden als een glijdende schaal. Wanneer is optreden nodig/wenselijk?
- Het kan nuttig zijn te spreken over 'criminele inmenging' als nuancering van het containerbegrip ondernijning, om te bepalen wanneer optreden daadwerkelijk noodzakelijk is door gemeente/ politie, dan wel andere 'lichtere' interventies mogelijk zijn.
- De omgeving ervaart het als lastig wanneer collega-ondernemers de regels ondernijnen. Door cultuurverschillen (bijvoorbeeld tussen verschillende etnische groeperingen) kan het bespreken hiervan bemoeilijkt worden. Een neutrale tussenpersoon kan hier mogelijk een verbindende rol in spelen.
- Ondernijning moet bespreekbaar gemaakt worden bij de ondernemers onderling.
- Gebrekkige informatiestromen zijn een grote belemmering in het opsporen dan wel handelen: Gemeentes, politie, belastingdienst en overheidsdiensten worden in hun werkzaamheden bemoeilijkt door de wet privacy. Het niet kunnen delen van informatie zorgt voor een onduidelijk beeld.
- Vastgoedeigenaren hebben veel invloed op de omgeving doordat zij bepalen welke ondernemers er panden betrekken.
- Een bestemmingsplan vanuit de gemeente kan invloed hebben op de diversiteit van ondernemingen in een wijk. Hierin zien we voortdurende ontwikkelingen, bijvoorbeeld wat betreft een fijnmaziger categorisatie van bestemmingen.
- Veel ondernemers hebben last van stigmatisering. Onderhandse leningen, hoge overnames, veel zaken worden nu direct verdacht, en soms onterecht. Dit heeft negatieve invloed op samenwerkingsrelaties.
- De informatie betreffende de wet Bibob ("bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur") kan richting de ondernemers transparanter en duidelijker worden ingericht. Nu wordt pas gaandeweg de procedure duidelijk welke informatie ze moeten aanleveren.
- Binnen de overheid kan informatie niet gedeeld worden. Privacy is hierbij een belemmering. Bij het ministerie is er een team ondernijning die zich met dit onderwerp bezighoudt.
- Verschillende partijen (overheid, belasting, vastgoed, KHN etc.) hanteren verschillende indicatoren voor wat ondernijning inhoudt, en beschikken over afzonderlijke relevante databronnen. Een en ander sluit niet goed op elkaar aan, dat werkt belemmerend. Hoe kan dit beter op elkaar worden afgestemd?

Wat kunnen onderzoekers bijdragen?

(o.b.v. vraag 4)

Naar aanleiding van de inventarisatie, werd een aantal belangrijke ontwikkelpunten benoemd, waar onderzoekers aan kunnen bijdragen:

- Als neutrale partner het gesprek met de verschillende partijen faciliteren, samenbrengen van de verschillende culturen en werkwijzen op het gebied van ondermijning.
- Vanuit een positief en reëel beeld contacten leggen, stigmatisering doorbreken.
- Objectief in het onderzoek staan, met een open vizier voor alle partijen. Dit geldt ook voor praktijkpartners.
- Transparant zijn over wat en waarom zaken in een onderzoek gebeuren. Ofwel: als er geen basis is voor verdachtmaking dan is deze als niet relevant beschouwen. Een neutrale positie is te waarborgen door het onderzoeks- dan wel samenwerkingsproces nauwkeurig te rapporteren.

Het is duidelijk dat dit een thema is dat leeft zowel bij partners en bij ons als onderzoekers. Prioriteiten zijn daarbij:

- Komen tot een heldere **werkdefinitie** of conceptuele afbakening, met duidelijker en eenduidige indicatoren;
- Zoeken naar manieren om de verzuilde **informatievoorzieningen** te doorbreken i.h.k. van de privacywetgeving;
- Zoeken naar **innovatieve methodes** om relaties te onderzoeken of bloot te leggen;
- Met een **open vizier** samenwerken.

Deze prioriteiten vormen uitgangspunten voor onze verdere samenwerking. Vragen of ideeën voor verdere concretisering? Benader projectleiders of lectoren.

Aanwezigen:

Polle Janssens (Centrum XL), Evelien Doornhegge, Arjan de Waard (Koninklijke Horeca Nederland Amsterdam), Christine Govaerts (Amsterdam City), Cora Doppenberg, Marieke van Vliet (Gemeente Amsterdam), Jannie Alberts, Nienke Engberts (NV Zeedijk), Liande Visscher (Gemeente Zaanstad), Hogeschool van Amsterdam (Stan Majoor, Alex Straathof, Jessica Schmitz, Anna de Zeeuw, Julie Ferguson, Pieter van Vliet, Joachim Meerkerk, Lisette Tuijn, Iris Hagemans, Erik Essen, Eelco van Wijk, Elem Yag en Fabienne Laros)

Veel dank voor je deelname!

Verslag: Jessica Schmitz, Julie Ferguson, Erik Essen.

Volgende meetup “**Grip op Consumptieruimten**”:

Thema: **De stad als consumptiegebied: Onderzoek uit de binnenstad en Amsterdam Oost.**

Met Fenne Pinkster (UvA) en Peer Smets (VU)

De exacte datum (eind jan/begin feb.) en locatie worden z.s.m. gedeeld.

Tijdens de volgende meetup presenteren onderzoekers Fenne Pinkster (UvA) en Peer Smets (VU) hun onderzoek naar de stad als consumptieruimte en aanverwante commoning processen in Amsterdam. Het onderzoek van Pinkster & Boterman (2017) is gericht op de Amsterdamse binnenstad, van Smets & Azarhoosh (2019) op Amsterdam Oost.

Deze onderzoeken helpen ons om de theoretische basis te verbreden van ons eigen onderzoek *Toekomstbestendig Evenwicht*. Tevens zullen we bespreken wat voor praktijkimplicaties we kunnen onttrekken aan hun resultaten, en hoe we die in onze onderzoekscontext kunnen toepassen. De bijeenkomst is Nederlandstalig. We nodigen onze partners en andere geïnteresseerden van harte uit om deze meetup bij te wonen!

Fenne Pinkster & Willem Boterman (2017). When the spell is broken: gentrification, urban tourism and privileged discontent in the Amsterdam canal district. *Urban Geographies*, 24(3): 457-472.

Expansion of urban tourism in historic districts in European cities is putting increasing pressure on these areas as places to live. In Amsterdam, an ever-growing number of tourists visit the famous canal district, which also forms the home of a group of long-term, upper-middle-class residents. While such residents are generally depicted as instigators of urban transformation, in this case, they are on the receiving end. Bringing together the literature on the socio-spatial impact of tourism, belonging and the lived experience of place, this article explores the changing relationship between these established residents and their neighbourhood and provides insight into their growing sense of discontent and even powerlessness in the face of neighbourhood change.

Peer Smets & Firoez Azarhoosh (2019). Real Estate as a Commons: Collaboration between Communities, Housing Corporations, and the Local Government in Amsterdam East. *Proceedings of The Sharing Society*. Bilbao: 23 May 2019, pp. 281-296.

Since 2007, liquid communities have mushroomed in the Indische neighborhood in Amsterdam East. These grassroots organizations ask for a more efficient use of public real estate, especially buildings that are empty or underused. The communities and related legal entities have managed buildings that were used as community centers and playground complexes, or in other words, as commons. And they have done so in financially sustainable ways. The challenge is to use a governance approach – involving the local government, housing corporation and citizens – in such a way that the strength of the life world of communities can be maintained and the system of the government and professionals does not intervene in collaborative activities in the buildings. This paper, which is based on qualitative research, shows how community development workers and communities interact and find ways to deal with the shared management of real estate. In addition, theoretical notions about the collaborative management of real estate are explored.